

VERKADE

PAVILJOEN

Horen Zien Proeven Spelen

Meerjaren Beleidsplan 2009 – 2012

Zaans Museum

april 2009

INHOUD

1. Inleiding	4
2. Missie	5
3. Publiek	8
4. Doelstellingen	10
5. Collectie	12
6. Publiek en Presentatie	19
7. PR, Marketing en Communicatie	28
8. Samenwerking	30
9. Commerciële dienstverlening	33
10. Kwaliteitszorg en het Nederland Museumregister	34
11. Interne organisatie	36
Bijlage: Een nieuwe visie op het Zaanse Museum	39

Zaans Museum is
een cultuurhistorisch museum
dat zich, met voor het museumproduct
karakteristieke middelen,
wil profileren als educatieve en
attractieve instelling.
Het museum heeft een
sociale functie en
communiceert met een zo
breed mogelijk publiek.

Het Zaans Museum geeft
het publiek een beeld van de
Zaanse woon- en bedrijfscultuur
van de 17e eeuw tot heden.
De mens staat daarin centraal.
Het museum bewaart, verzamelt
en toont cultuurhistorische,
streekgebonden collecties,
die te maken hebben met de
Zaanse woon- en bedrijfscultuur.

1. INLEIDING

Meer dan ooit vormen de Zaanse Schans als buitenmuseum en het Zaanse Museum één geheel. Samen laten zij de buiten- en de binnenkant zien van het Zaanse leven door de eeuwen heen. Het Zaanse Museum is het visitekaartje van Zaanstad. Het in maart 2009 geopende Verkade Paviljoen betekent een aanzienlijke versteviging van onze positie als 'ankerpunt' op de internationale industriële erfgoedroute en draagt bij tot de uitstraling van de Zaanstreek als 'First in Food' regio. Dit alles strookt met de ambitie van de gemeente Zaanstad om de economische spin-off, in termen van inkomsten en werkgelegenheid, van de Zaanse Schans voor de regio te vergroten. Daarvoor moet een breder publiek worden aangetrokken, dat langer blijft en verder de streek intrekt.

In dit meerjarenplan 2009-2012 wordt beschreven met welke doelstelling(en) het Zaanse Museum wil gaan bijdragen aan het realiseren van deze ambitie.

2. MISSIE

Het Zaans Museum is volop in beweging, organisatorisch maar vooral ook inhoudelijk. De uitbreiding van het Zaans Museum met het Verkade Paviljoen was voor de organisatie het aangewezen moment om zich te bezinnen op het nieuwe museale product dat door deze groei is ontstaan. Uit een aantal, in potentie, zeer interessante opties koos het Zaans Museum resoluut voor een profiel waarin kennis en innovatie centraal staan. Het Zaans Museum wil in de nieuwe opzet het kloppende hart zijn van deze regio, die zich zo sterk profileert als een van de oudste industriegebieden van Europa.

Onze missie:

- o Het Zaans Museum is een cultuurhistorisch museum dat zich, met voor het museumproduct karakteristieke middelen, wil profileren als educatieve en attractieve instelling. Het museum heeft een sociale functie en communiceert met een zo breed mogelijk publiek.
- o Het Zaans Museum geeft het publiek een beeld van de Zaanse woon- en bedrijfscultuur van de 17e eeuw tot heden. De mens staat daarin centraal. Het museum bewaart, verzamelt en toont cultuurhistorische, streekgebonden collecties, die te maken hebben met de Zaanse woon- en bedrijfscultuur.

Het wonen in de Zaanstreek en het werken in het pre-industriële tijdperk wordt in de Zaanstreek *in situ* getoond op de Zaanse Schans, in het Honig Breethuis en ook in het Czaar Peterhuisje. De in het Verkade Paviljoen getoonde presentatie over leven en werken in het decor van een operationele fabriek is echter uniek. En het is dan ook vooral deze bijzondere presentatie die bezoekers uit de regio naar het Zaans Museum en de Verkadecollectie zal trekken. Wie anders dan zij hebben een binding met de unieke, authentieke Zaanse aspecten van de huidige industrie in hun regio?

Focus 2009 – 2012

Het Zaans Museum wil ieder het zijne bieden: de lokale bevolking, een geïnformeerd publiek met specifieke belangstelling, individuele bezoekers, bezoekers in groepsverband, gezinnen met kinderen, het onderwijs en virtuele bezoekers. De focus voor 2009 – 2012 ligt zeer nadrukkelijk op het verbreden van het publieksbereik. Naast de bestaande bezoekersgroepen uit de regio wil het Zaans Museum ook op meer nationaal niveau nieuwe doelgroepen aanspreken.

Het Zaans Museum denkt na de opening van het Verkade Paviljoen op termijn ca. 50.000 bezoekers te kunnen trekken.

Het Zaans Museum heeft voor de periode 2009-2012 een aantal hieronder nader uitgewerkte doelstellingen geformuleerd. De onder Zaans Museum genoemde doelstellingen betreffen ook:

- Het Verkade Paviljoen.
- Het Czaar Peterhuisje.

De collecties

- Het verder verbeteren en verantwoord beheren van de collecties.
- Het verbeteren van de kennis over de collecties.
- Het toegankelijk(er) maken van de collecties.

Publiek en presentatie

- Het op een onderscheidende manier presenteren van de collectie.
- Het maken van tentoonstellingen.
- Het maken van educatieve programma's voor diverse doelgroepen.
- Het maken van gevarieerde activiteitenprogramma's voor een breed publiek.

Samenwerking

- Het (nog) intensiever gaan samenwerken met cultuurpartners, toeristische partners en loyaliteitspartners.

Horeca

- Betere aanpak horeca in samenwerking met een professionele cateraar ter verhoging van de kwaliteit van het museumbezoek.

PR, marketing en communicatie

- Zorgen dat het Zaans Museum in de Zaanstreek en de regio gewaardeerd en bezocht wordt.
- Zorgen dat het Zaans Museum landelijke bekendheid krijgt.
- Zorgen dat het Zaans Museum een ontmoetingsplaats is en een plaats voor ontspanning.

Interne organisatie en sturingsrelatie gemeente

- Het verder professionaliseren van de interne organisatie.
- Het klantgerichter gaan werken van de organisatie.

In het voorjaar van 2009 werd het Verkade Paviljoen aan het Zaanse Museum geopend. Het jaar 2009 staat dan ook in het teken van het industriële erfgoed in de Zaanstreek. De presentatie van de Verkade collectie is een exemplarisch voorbeeld van zulk erfgoed. In het jaar 2010 zal de Zaanse wooncultuur centraal staan.

Bovendien worden er nu al voorbereidingen getroffen voor het themajaar van 2011 van de gemeente Zaanstad: de **Industriënale**, waarbij het industriële erfgoed wordt gepromoot en er vanuit het verleden links naar heden en toekomst worden gelegd.

3. PUBLIEK

Het Zaanse Museum wil een ontmoetingsplek zijn voor een zo breed mogelijk publiek: de lokale bevolking, een geïnformeerd publiek met specifieke belangstelling, individuele bezoekers, bezoekers in groepsverband, gezinnen met kinderen, binnen- en buitenlandse toeristen, het onderwijs en bezoekers van onze internetsite.

3.1. Huidige positie

Om een goed beeld van de huidige positie te krijgen zou er een (kwantitatief) onderzoek gedaan moeten worden onder de huidige en potentiële bezoekers uit de Zaanstreek en daarbuiten. Op grond van een aantal steekproeven van de laatste jaren kan nu al gesteld worden dat:

- het museum onbekend is bij de gemiddelde Nederlander;
- het museum aanzienlijk meer bekendheid geniet binnen Zaanstad en de Zaanstreek;
- het museum in de afgelopen vijf jaar vooral is bezocht door Zaanse bezoekers die zichzelf als 'museumbezoeker' bestempelen;
- de vaste bezoekers van het Zaanse Museum vooral ook naar Amsterdamse musea gaan;
- de waardering voor het Zaanse Museum hoog is bij vaste bezoekers;
- het Zaanse Museum vooral wordt gezien als sympathiek, actief en creatief;
- het Zaanse Museum in de museale wereld goed bekend staat.

3.2. Succesfactoren

Om te kunnen groeien is het nodig:

- een unieker aanbod creëren;
- zich, naast de focus op de Zaanstreek, meer provinciaal en waar mogelijk landelijk richten;
- een (nog) kindvriendelijker en leerzamere omgeving te creëren;
- zich te profileren als actief en creatief;
- gebruik te maken van, en mee te werken aan de profilering van Zaanstad als centrum van de industriële cultuur met zijn rijke erfgoed;
- bezoekers tot herhaalbezoek te verleiden;
- de communicatie met de omgeving te versterken.

3.3. Publieksverbreding

Bestaande bezoekersgroepen

- Jongeren in schoolverband

- Zaankanters
- Vrienden van het Zaanse Museum

Nieuwe focus op:

- Ouders met kinderen tussen 7 en 14 jaar, wonend in de Zaanstreek
- Buitenlandse nieuwkomers
- Oud-ingezetenen van Zaanstad
- Personeelsverenigingen van industrieën in de Zaanstreek
- Toeristen Zaanse Schans
- Bezoekers internetsite

Publieksverbreding moet uiteraard als uitgangspunt hebben dat elke aangesproken publieks-groep een aanbod naar zijn gading vindt.

Bezoekers aantallen 2004 – 2007

Jaar	Zaans Museum	Czaar Peter huisje	Totaal
<i>2004</i>	20.721	5.403	26.124
<i>2005</i>	20.116	5.774	25.890
<i>2006</i>	29.645	7.021	36.666
<i>2007</i>	27.191	7.111	34.302

Geraamde opbouw bezoekers aantallen 2009 – 2012

Jaar	Zaans Museum	Czaar Peter huisje	Totaal
<i>2009</i>	30.000	6.000	36.000
<i>2010</i>	35.000	6.300	41.300
<i>2011</i>	40.000	6.500	46.500
<i>2012</i>	50.000	7.000	57.000

4. DOELSTELLINGEN

Onze doelstellingen zijn te onderscheiden naar categorie en betreffen:

Collecties

- Verbetering van de collectiesamenstelling op basis van een collectiebeleidsplan waarin de criteria voor het uitbreiden (verwerven van collectieonderdelen) en verkleinen (afstoten) van de collecties zijn opgenomen.
- Verantwoord beheer van de collecties in termen van registratie, conservering en restauratie.
- Verbetering van de kennis over de collecties en de toegankelijkheid van de collecties door middel van onderzoek en publicaties.

Publiek en presentatie

- Presentatie van de (eigen) collectie, die steeds meer onderscheidend wordt door het verhogen van de belevingswaarde.
- Mooie en aantrekkelijke tentoonstellingen gericht op collectie en de actualiteit.
- Een educatief programma dat diverse doelgroepen op een aantrekkelijke manier in contact brengt met de geschiedenis van de woon- en industriële cultuur.
- Het maken van gevarieerde activiteitenprogramma's voor een breed publiek.

PR, marketing en communicatie

- Zorgen dat het Zaanse Museum niet alleen in Zaanstad maar in de hele regio bekend is, gewaardeerd en bezocht wordt.
- Zorgen dat het Zaanse Museum een nationale positie krijgt.
- Het Zaanse Museum een ontmoetingsplaats en een plaats voor ontspanning maken.
- Het ontwikkelen van een publieksgerichte website, die op diverse niveaus voldoet als informatiekanal

Samenwerking

- Met (toeristische) partners in de regio samenwerken om vooral daar de bezoekersgroep uit te breiden (touroperators, ATCB, Noordhollandse Compagnie, horeca/cateraar, evenementen Zaanstad etc.).
- Met Rabobank als partner de maatschappelijke verankering van het Zaanse Museum waarborgen.

Bedrijfsvoering

- Professionaliseren van de interne organisatie
- Klantgericht werken van de organisatie
 - o Uitblinken in klantaandacht en klantservice
 - o Diensten op maat voor (vrijwel) alle klanten
 - o Diensten op tijd en boven verwachting leveren
 - o Betrouwbaarheid
 - o Dicht bij de klant staan

5. COLLECTIE

5.1. De samenstelling van de collectie

De huidige samenstelling

Het Zaans Museum beheert, bewaart, verzamelt en toont cultuurhistorische en streekgebonden collecties en is grotendeels gebaseerd op de collectie van de in 1890 opgerichte Vereniging tot Instandhouding en Uitbreiding der Zaanlandse Oudheidkundige Verzameling 'Jacob Honig Janszoon Junior', ook wel genaamd 'Collectie ZOV'. De Collectie ZOV is eigendom van de gemeente Zaanstad en van de genoemde vereniging en is aan het Zaans Museum in bruikleen gegeven. Daarnaast is het beroemde Czaar Peterhuisje in Zaandam een onderdeel van het Zaans Museum.

Het Zaans Museum verwerft regelmatig nieuwe objecten, maar is doorgaans afhankelijk van schenkingen en bruiklenen van derden.

Naast een cultuurhistorische collectie (woon- en industriële cultuur) beheert het Zaans Museum ook een groeiende collectie beeldende kunst. Bij deze verzameling ligt de nadruk op werk met een Zaanse afbeelding en/of werk van Zaanse kunstenaars. In samenspraak met de Gemeente Zaanstad beheert het museum bovendien een collectie kunstvoorwerpen, die de gemeente in haar bezit heeft gekregen vanuit de voormalige beeldendkunstenregeling (BKR).

De complete collectie

Het Zaans Museum beheert een collectie van ca. 30.000 objecten, verdeeld over:

Collectie Zaans Museum

Schilderijen/sculptuur	700
Gemeentecollectie	147
Verpakkingen	1.100
Meubilair en interieurinrichting	100
Munten en Penningen	1.040
Huisraad	60
Gereedschap	540
Zilver	350

Speelgoed	800
Textiel: kleding en accessoires	750

Buitencollectie Zaanse Schans

Bouwfragmenten	250
Tegels	8000

De Verkade collectie bestaat uit 17.574 objecten waarvan ca. 2000 objecten, veelal foto's en laboratoriumobjecten, in 2009 nog moeten worden ingevoerd. De Verkade collectie is verdeeld over:

Collectie Verkade

Productiemiddelen	242
Verpakkingen	1622
Reclamemateriaal	450
Inventaris	280
Prenten en tekeningen Cees Dekker	756
Foto's en films	9183
Albumplaatjes	4567
Overige realia	555

Het Czaar Peterhuisje heeft ruim 80 objecten. Op dit moment wordt de laatste hand nog gelegd aan het invoeren van de collectie. De collectie is als volgt verdeeld:

Collectie Czaar Peterhuisje

Bruikleen ICN	42
Objecten Zaanse Museum	30
Rekwisieten	Ca. 8

In het Honig Breethuis worden ca. 650 ZOV-objecten gepresenteerd. Er moet nog een inhaal-slag uitgevoerd worden t.a.v. de registratie.

ZOV-collectie in Honig Breethuis

Zaankamer	64
Tussenvertrek	8
Tuinkamer	45
Slaapkamer	33
Overloop	4
Kraamkamer	62
Keuken	52
Kantoor	50
Grote zaal	25
Servieskast	50
Zilverkast	133
Linnenkast	80
Gang	3
Gaanderij	12
Dienstbodekamer	30

5.2. De gewenste versterking van de collecties

Een belangrijke taak van het museum is de versterking van de collectie. Verwerving en afstoting vinden hun oorsprong in de bestaande collecties. In principe worden er voor het museum geen nieuwe verzamelgebieden tot ontwikkeling gebracht. Hiaten in de huidige collecties, waardoor er geen of niet in voldoende mate verbindingen kunnen worden gelegd, worden aangevuld en niet passende collectie-onderdelen kunnen worden afgestoten. Het Zaans Museum volgt de leidraad voor het afstoten van museale objecten, de zogenaamde LAMO, die door het Instituut Collectie Nederland is opgesteld. Criteria voor verwerving en afstoting worden vastgelegd in een collectiebeleidsplan, waardoor snel ingespeeld kan worden op objecten die aangeboden worden via veilingen, particulieren of galeries.

Naast aankopen, bieden bruiklenen, schenkingen en legaten mogelijkheden om tot een uitbreiding en verbetering van de collectie te komen. Het aanbod van particulieren zal worden gestimuleerd door uitbouw en optimale benutting van het netwerk van het museum, waaronder samenwerking met andere musea en het Instituut Collectie Nederland (ICN).

Mede onder invloed van de stijgende kosten voor behoud en beheer, worden museumcollecties steeds meer gezien als een dynamisch geheel waarbij afstoting van objecten (door schenking of verkoop) de kwaliteit van de collecties kan verbeteren.

Zaans Museum en de nieuwe presentatie

Uitgangspunt voor de gewenste uitbouw van de collectie is de wens om een geheel nieuwe presentatie in het Zaans Museum te kunnen realiseren. Binnen nagenoeg elke deelcollectie ontbreken belangrijke voorwerpen om het verhaal van de woon- en de industriële cultuur te kunnen vertellen.

Wij zijn ons er van bewust dat een aantal van de gewenste objecten – gegeven het zeer beperkte aanbod en bij strikte handhaving van de gestelde criteria van museale kwaliteit - moeilijk en slechts tegen voor ons relatief hoge bedragen te verkrijgen is.

Doelstelling 2009

- Het actualiseren van het collectiebeleidsplan van het Zaans Museum, inclusief de Verkade collectie.

Doelstelling 2010 en verder

- Het versterken van de collectie met gerichte verwervingen en afstotingen

5.3. Het behoud en beheer van de collecties

Het Zaans Museum beheert een groeiende collectie woon- en industrieel erfgoed van stedelijke, regionale en nationale betekenis. Om deze waardevolle collecties op een verantwoorde manier te kunnen beheren, is het van belang te investeren in het registreren en conserveren van de objecten. Veel van deze werkzaamheden zijn voor het publiek niet direct zichtbaar. Daardoor wordt het belang ervan niet altijd onderkend en soms ook onderschat. Toch dient, om tentoonstellingen te kunnen organiseren en bezoekers te kunnen informeren, te worden voldaan aan de basisvoorwaarden 'behoud en beheer'.

5.4. De registratie van de collecties

Een geautomatiseerde registratie van alle collectieonderdelen vormt de basis voor het museale beheer en voor de uitvoering van alle museale taken. Deze registratie is ook van belang voor de toegankelijkheid van de collectie voor educatieve doeleinden en voor de verbetering van het collectieverkeer tussen instellingen.

Het Zaans Museum is al jaren bezig met het wegwerken van de achterstanden. De komende jaren zal daarmee worden doorgegaan en zal de basisregistratie worden aangevuld. Daarnaast is het van belang om in 2009 een nulmeting te verrichten van het registreren en conserveren van de Verkade- collectie om tot een goede bruikleenovereenkomst te kunnen komen voor de komende 10 jaar.

Doelstellingen 2009

- Het volledig registreren in Adlib van alle objecten in het Zaans Museum.
- Het volledige registreren in Adlib van alle (ZOV)-objecten in het Honig Breethuis.
- Het registreren van alle objecten in het Verkade Paviljoen.
- Het hertaxeren van de collecties ten behoeve van de later nieuw af te sluiten verzekering.
- Het verrichten van de nulmeting registreren en conserveren Verkade-collectie.
- Het afronden van de registratie Czaar Peterhuisje.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het volledig registreren van de collectie van het Zaans Museum.
- Het volledig registreren en digitaliseren van de Verkade-collectie.
- Het verrichten van de nulmeting registreren en conserveren Verkade-collectie.
- Het volledig registreren van de collectie in het Noorderhuis.

Doelstellingen 2011/2012

- Het volledig registreren van de collectie van het Zaans Museum.
- Het volledig registreren en digitaliseren van de Verkade-collectie.
- Het volledig registreren van de collectie depot Tuinstraat, Zaanse Schans en Bakkerij museum.

5.5. De conservering van de collecties

Passieve conservering

Passieve conservering is het geheel aan preventieve maatregelen ter bescherming van de collecties zonder dat objecten worden behandeld.

Dankzij subsidie van de Mondriaan Stichting is in 2008/2009 een risicoanalyse en -inventarisatie uitgevoerd, die zal resulteren in een integraal plan Veiligheidszorg.

De passieve conservering op alle locaties van het Zaans Museum zal door een professionele klimaatbeheersing, lichtbeheersing en beveiliging in 2009/ 2010 op niveau worden gebracht.

In het Honig Breethuis is –door de aard van het museum– de passieve conservering ingewikkeld. Het gebouw, dat zo veel mogelijk in oorspronkelijke staat wordt gehouden, stelt beperkingen aan de mogelijkheden tot klimaatbeheersing. Binnen die beperkingen worden het huis en

de collectie zo goed mogelijk verzorgd. Voor deze locatie moet het calamiteitenplan worden geactualiseerd.

Doelstellingen 2009

- Het actualiseren van het calamiteitenplan van het Zaaans Museum en andere locaties.
- Het opstellen en uitvoeren van een Integraal plan Veiligheidszorg.
-

Doelstelling 2010 en verder

- Het actualiseren van het Integraal plan Veiligheidszorg

Actieve conservering en restauratie

Actieve conservering is het geheel aan handelingen dat er op is gericht de toestand van het object zelf te consolideren, geconstateerd verval tegen te gaan of verwacht verval te voorkomen. Restauratie is het geheel aan handelingen en het bijbehorende onderzoek om een beschadigd of gedeeltelijk verloren gegaan object in een van tevoren gedefinieerde toestand terug te brengen. Actieve conservering en restauratie vinden plaats onder verantwoording van of wordt uitgevoerd door een gekwalificeerde restaurator.

Voor de collectie van het Zaaans Museum is voor de komende jaren een conserverings- en restauratieprogramma opgesteld, dat er vooral op gericht is de collectie te kunnen presenteren aan het publiek. Conservering en restauratie van objecten die in de (vaste) presentatie een rol spelen krijgen een prioriteit.

Doelstellingen 2009

- Het maken van een restauratieplan voor het verkrijgen van subsidie voor restauraties.
- Het (laten) uitvoeren van het conservering- en restauratieprogramma van de ZOV-collectie.
- Het (laten) uitvoeren van het conservering- en restauratieprogramma van de Verkade-collectie.
- Het (laten) uitvoeren van het conservering- en restauratieprogramma van de Gemeentecollectie.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het (laten) uitvoeren van het conservering- en restauratieprogramma van de ZOV-collectie.

- Het (laten) uitvoeren van het conservering- en restauratieprogramma van de Verkade-collectie.
- Het (laten) uitvoeren van het conservering- en restauratieprogramma van de Gemeentecollectie

5.6. De toegankelijkheid van de collecties

De registratie van de collecties is niet alleen van belang voor het beheer ervan, maar ook voor de toegankelijkheid van de collecties voor publieksgerichte doeleinden zoals tentoonstellingen, educatie en publicaties.

Onderzoek ligt aan de basis van alle museale taken. In samenwerking met derden zullen de collecties nader worden onderzocht. De uitkomsten hiervan zullen in tentoonstellingen en kleine publicaties worden neergelegd. Tevens zal het museum meewerken aan exposities van andere musea door middel van het in bruikleen geven van collectiestukken.

Doelstellingen 2009

- Onderzoek ten behoeve van het thema's voor tentoonstellings- en activiteitenprogramma van 2010.

Doelstellingen 2010 en verder

- Onderzoek ten behoeve van het thema's voor tentoonstellings- en activiteitenprogramma van 2011 en de Industrienale van de gemeente Zaanstad

6. PUBLIEK & PRESENTATIE

6.1. Presentatie

Prioriteit van het Zaans Museum zijn de publieksactiviteiten. Het Zaans Museum wil al haar doelgroepen bedienen met: tentoonstellingen, educatieve programma's, gastvrijheid en publicaties, al dan niet in samenwerking met derden. De kwaliteit van deze dienstverlening draagt in belangrijke mate bij tot de positionering en profilering van het Zaans Museum.

De semi-permanente presentatie

De semi-permanente presentatie in het Zaans Museum is dringend aan een facelift toe. Vooral naast het nieuwe Verkade Paviljoen dat, zowel qua inhoud als in zijn vorm, zo publieksvriendelijk en toegankelijk is.

De visie op de presentatie is neergelegd in de bijlage 'Nieuwe visie Zaans Museum, museum voor industrieel erfgoed'. Om het kort samen te vatten: het verhaal van het verleden van het Zaanse industriële erfgoed zal aan de bezoekers verteld worden uitgaande van het heden. In de presentatie zullen de collecties wooncultuur en industriële cultuur aan elkaar worden gekoppeld om zo een compleet beeld te kunnen geven van het wonen en het werken in de Zaanstreek.

De eigen collectie zal worden gepresenteerd in clusters. Samen geven die een coherent beeld van ruim vier eeuwen industriële cultuur van de Zaanstreek, met verwijzingen naar het industriële verleden van Nederland. De clusters krijgen elk een eigen verhaal gebaseerd op technische innovaties die door de eeuwen heen in de Zaanstreek hebben plaatsgevonden. Elk cluster wordt gepresenteerd in een projectkamer, die qua vormgeving weer een relatie heeft met de 2 projectkamers in het Verkade Paviljoen. In andere gevallen staat er een uitvinding centraal die wordt gepresenteerd in een bredere context. De clusters vormen tegelijk een doorlopende route door het museum. Bij iedere projectkamer zal de inhoudelijke informatie op een touchscreen toegankelijk zijn voor het publiek. Ook tekstborden en audiovisuele standaards worden hier aan toegevoegd. Er komt een lichtplan dat sfeerverhogend zal werken. Op deze manier moet het Zaans Museum dezelfde uitstraling krijgen als het Verkade Paviljoen.

Doelstellingen 2009

- Het vertalen van ideeën voor de clusters in een presentatieplan voor de fondsenwerving.
- Het uitwerken van inhoudelijke concepten voor de clusters voor het inrichtingsplan.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het uitwerken van inhoudelijke concepten voor de clusters.

- Het treffen van voorbereidingen voor de daadwerkelijke fysieke inrichting van de projectkamers.

De Parels

Binnen het circuit van de vaste collectie met de projectkamers worden achter de projectkamers kleine, wisselende tentoonstellingen gehouden, de zogenaamde 'Parels'. Die bieden de mogelijkheid om de permanente presentatie te verdiepen en te verlevendigen. Deze tentoonstellingen worden (half-)jaarlijks gewisseld zodat een bezoeker die terugkomt telkens iets nieuws ziet dat hem of haar weer anders naar de vaste collectie doet kijken. De thema's hebben altijd te maken met het verhaal en de vaste collectie in de projectkamer.

Doelstellingen 2010

- Het vertalen van ideeën voor de Parels in een presentatieplan t.b.v. fondsenwerving.
- Het uitwerken van inhoudelijke concepten voor de Parels t.b.v. het inrichtingsplan.
- Het treffen van voorbereidingen voor de fysieke inrichting.

2011 en verder

- Het realiseren en fysiek onderhouden van de Parels.
- Het uitwerken van inhoudelijke concepten voor een volgende reeks Parels.

6.2. Czaar Peterhuisje

De zeventiende eeuw beleven

Het Czaar Peterhuisje, in het centrum van Zaandam, is een dependance van het Zaans Museum. Het is één van de oudste nog bestaande arbeidershuisjes van Nederland. Het werd in 1632 gemaakt van sloopshout en kreeg later een stenen overkapping.

De bezoekersbeleving is belangrijk voor de presentatie en de informatieoverdracht. Vandaar dat de wensen en behoeften van het publiek geïnventariseerd moeten worden. Op basis hiervan zal de schriftelijke informatie worden uitgebreid op alle niveaus.

De beheerderwoning krijgt een publieksfunctie en zal worden uitgebreid met de bijbehorende faciliteiten.

Doelstelling 2009

- Het inventariseren en verbeteren van de informatieoverdracht.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het onderhouden van de presentatie, overdracht en publieksruimten.
- Het aanpassen van de publieksruimten.

6.3 Tijdelijke tentoonstellingen

Vide Zaans Museum

Tentoonstellingen hebben hun vertrekpunt in de collecties en de verhalen van het Zaans Museum. De diverse verzamelgebieden bieden talrijke aanknopingspunten. Aansluiting bij actuele ontwikkelingen en een originele focus maken de tentoonstellingen boeiend en aansprekend. Afwisseling tussen cultuurhistorische onderwerpen en onderwerpen op het gebied van oude en moderne kunst houdt het programma spannend. Zij worden gepresenteerd op de vide in het Zaans Museum

Kleine tentoonstellingen die gericht zijn op woon- of industrieel erfgoed (1-2 per jaar). Wij onderscheiden:

- kleine, thematische wisseltentoonstellingen die een verdieping bieden van de vaste presentatie.
- Het Atelier: educatief prikkelende opstellingen (bijv. rond één onderwerp of kunstwerk).
- tentoonstellingen met een voor jongeren aansprekende thematiek en vormgeving en mogelijk in samenwerking met de doelgroep zelf.
- tentoonstellingen in samenwerking met talent uit de stad en de regio.

Schatkamer Verkade Paviljoen

In de Schatkamer in het Verkade Paviljoen zullen 4 keer per jaar de originele aquarellen van een van de Verkadealbums worden getoond. De eerste tentoonstelling gaat over het album Lente. De bijbehorende informatie kan op de bezoeker vinden op het nieuwe digitale tekstsysteem in het paviljoen. Vanwege het behoud van de lichtgevoelige originelen worden ze maximaal 3 maanden getoond.

Wikkelvitrine Verkade Paviljoen

Aan de twee kopse kanten van de 'wikkelvitrine' worden de seizoensgebonden collecties en verhalen rondom het werk aan de hand van collectie getoond.

Doelstellingen 2009

Programmering

- **Zaans Museum**

Videopresentaties

Januari – maart	Het Atelier: educatieve tentoonstelling Textiel
April – september	Kunst: Gemeentecollectie: landschappen
September – december	Geschiedenis: Canon

- **Verkade Paviljoen**

Schatkamer

April – juni	Lente
Juli – september	Zomer
Oktober – december	Herfst

Wikkelvitrine

Incidenteel en seizoensgebonden

Overige activiteiten

- Afronden presentatie Werken
- Voorbereidende werkzaamheden presentatie Honing Breethuis
- Voorbereidende werkzaamheden (zowel inhoudelijk als financieel) voor tentoonstellingen in 2010

Doelstellingen 2010 en verder

Programmering

- **Zaans Museum**

Videopresentaties

Januari – maart	Het Atelier: educatieve tentoonstelling Papier
April – september	Kunst : Cees Dekker
September – december	Geschiedenis: Canon

- **Verkade Paviljoen**

Schatkamer

Januari – maart	Winter
April – juni	Bonte wei
Juli – september	Blonde duinen
Oktober – december	Het Naardermeer

Wikkelvitrine

Incidenteel en seizoensgebonden

Overige activiteiten

- Voorbereidende werkzaamheden presentatie Honing Breethuis
- Voorbereidende werkzaamheden (zowel inhoudelijk als financieel) voor tentoonstellingen in 2011 en verder
- Evaluatie presentatie en conceptontwikkeling klederdrachtpresentatie Noorderhuis

6.4. Educatie en participatie

Met educatieve begeleiding wil het Zaans Museum elke bezoeker in de gelegenheid stellen om zijn of haar eigen bezoek vorm te geven. Om tegemoet te komen aan uiteenlopende wensen is er een gedifferentieerd aanbod uitgewerkt, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de programma's voor het onderwijs en programma's die gericht zijn op individuele bezoekers en groepen. Het accent zal de komende jaren liggen op het vernieuwen en uitbreiden van het aanbod voor ouders met kinderen.

Bij het ontwikkelen van educatieve programma's of educatieve elementen in de presentatie wordt niet alleen uitgegaan van de verschillende interesses van de diverse bezoekersgroepen, maar ook van de verschillende manieren waarop mensen kennis opdoen (leerstijlen).

Uiteraard zullen wij regelmatig de wensen van onze bezoekers onderzoeken, zodat wij onze programma's hierop kunnen afstemmen.

Individueel publiek

Schriftelijke educatieve begeleiding

De schriftelijke educatieve begeleiding bestaat uit:

- Kijkwijzers
- Kinderboeken
- Kinderkranten

Voor het Verkade Paviljoen wordt onderzocht welke schriftelijke begeleiding gevraagd wordt door de individuele bezoeker van jong tot oud. Wanneer de wensen en behoeften van het publiek duidelijk zijn zal er een uitvoeringsplan worden getoetst op haalbaarheid, inclusief de financiële.

Publieksparticipatie Verkade Paviljoen

De publieksbegeleiding in het Verkade Paviljoen wordt ontwikkeld, voorbereid en uitgevoerd. Mogelijkheden zoals een Verhalentafel, demonstraties, workshops worden onderzocht op haalbaarheid.

Doelstellingen 2009

- Onderzoek naar mogelijkheden van de schriftelijke educatieve begeleiding.

- Het ontwikkelen, voorbereiden en uitvoeren van demonstraties, *hands-on*-activiteiten en workshops
- Het actueel houden (zowel inhoudelijk als in de uitvoering) van de publieksbegeleiding in de educatieve ruimten van het Zaans Museum en Verkade Paviljoen.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het actueel houden (zowel inhoudelijk als in de uitvoering) van de publieksbegeleiding in de educatieve ruimten van het Zaans Museum en Verkade Paviljoen.

Vaste opstelling

In het Zaans Museum krijgt de individuele bezoeker op diverse manieren informatie aangereikt over de geschiedenis van de Zaanstreek.

- Teksten en digitaal

In de vaste presentatie van het Zaans Museum wordt, naast tekst, gebruik gemaakt van films en gesproken verhalen. In het Verkade paviljoen is een digitaal tekstsysteem met database stations waarop alle informatie te raadplegen is. Verspreid over het paviljoen staan 9 'touchscreens', waar de bezoeker per thema niet alleen objectinformatie kan krijgen, maar ook citaten van oud-medewerkers van Verkade kan lezen en films kan bekijken die betrekking hebben op het thema.

- Kijkroutes

Thematische kijkroutes zullen worden uitgewerkt en flexibel gepresenteerd op standaards in diverse talen. In de loop van enkele jaren kan een serie van dit soort routes worden opgebouwd, die elke keer een nieuwe kijk geven op bestaande voorwerpen.

Doelstellingen 2009

- Invoeren informatie digitaal tekstsysteem Verkade.
- Voorbereiden diverse themaroutes.
- Onderhouden van teksten in vaste presentatie.
- CPH: inventariseren en verbeteren schriftelijke informatieoverdracht

Doelstellingen 2010 en verder

- Evalueren digitaal tekstsysteem op toepasbaarheid voor het hele museum.

- Onderhouden digitaal tekstsysteem.
- Realiseren en uitbreiden van themaroutes.
- Onderhouden van teksten in vaste presentatie.

Tentoonstellingen

Per tentoonstelling wordt, al naar gelang het thema en de doelgroepen, bepaald welke vormen van publieksinformatie worden ingezet.

Doelstelling 2009

- Voorbereiden van de educatieve begeleiding voor tentoonstellingen in 2010.

Doelstelling 2010 en verder

- Voorbereiden van de educatieve begeleiding voor tentoonstellingen in 2011 en verder

Programma's voor het onderwijs

Het Zaanse Museum heeft een compleet aanbod **Erfgoed à la carte** voor het basisonderwijs gebaseerd op de thema's **Wonen, Werken, Wind** en **Water**. Het aanbod bestaat uit een educatief programma en een krant. Ook is er bij ieder thema een kinderboek voor op school of thuis en een leskist.

Daarnaast worden er jaarlijks in samenwerking met Fluxus programma's '**Kunst in school**' ontwikkeld, waaraan vele Zaanse basisschoolleerlingen deelnemen.

Voortgezet Onderwijs

Met de komst van het Verkade Paviljoen zal een programma voor het voortgezet onderwijs worden ontwikkeld, dat verband houdt met het thema **Voeding en Techniek**. Voor het Zaanse Museum en de Zaanse Schans wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van educatie en 'edutainment' voor het VO.

Educatieve projecten Kunst in School in samenwerking met Fluxus

Ieder jaar is er een kunstproject voor ca. 3000 leerlingen van het basisonderwijs uit de Zaanstreek, in samenwerking met Fluxus. Voor 2010 staat de **Papierkunst** op de rol. In overleg met

Fluxus en in samenwerking met het basisonderwijs wordt voor 2011 en 2012 een keuze gemaakt.

De Zaanse Museum bus

De Zaanse Museumbus wordt door onze partner de Rabobank ingezet op projecten van **Kunst in School**, in samenwerking met Fluxus. In de bus wordt op een educatieve wijze aandacht besteed aan het sparen bij de RABO bank.

Doelstellingen 2009

- Het ontvangen en begeleiden van schoolgroepen in het kader van **Erfgoed à la carte**.
- Het organiseren van het schoolproject **Kunst in school** i.s.m. Fluxus.
- Het organiseren van **Rondje Cultuur** in samenwerking met Fluxus in het CPH.
- Het ontwikkelen van een **Voeding en Techniek** programma voor het voortgezet onderwijs i.s.m. project **First in Food** en het Technocentrum.
- Het verder ontwikkelen van een inburgeringsproject i.s.m. de bibliotheek.
- Het organiseren van trainingen voor museumdocenten en schooldocenten.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het ontvangen en begeleiden van schoolgroepen in het kader van **Erfgoed à la carte**.
- Het organiseren van het schoolproject **Kunst in school** i.s.m. Fluxus.
- Het organiseren van **Rondje Cultuur** in samenwerking met Fluxus.
- Het ontwikkelen van een **Food en Techniek** programma voor het voortgezet onderwijs i.s.m. project **First in Food** en het Technocentrum.
- Het verder ontwikkelen van een inburgeringsproject i.s.m. de bibliotheek.
- Het organiseren van trainingen voor museumdocenten en schooldocenten.

6.5. Activiteiten

Met een uitgebreid en gevarieerd activiteitenprogramma zowel binnen in het museum als buiten op de Zaanse Schans, wil het Zaanse Museum de drempel voor nieuw publiek verlagen en het contact met bestaande bezoekers versterken. Landelijke evenementen als 'Museumweekend', 'Week van de geschiedenis' of 'Open Monumentendag' zijn ideale gelegenheden om nieuwe bezoekers te bereiken. Activiteiten waarbij het Zaanse Museum, het Verkade Paviljoen en de Zaanse Schans (kinderspelen, wandelingen e.d.) worden gecombineerd, maken een bezoek

aantrekkelijk voor cultuurtoeristen en dagjesmensen. Regelmatig terugkerende activiteiten trekken een eigen publiek uit de regio, bestaande uit (groot)ouders met kinderen.

Activiteiten gericht op een breed publiek

- Museumweekend en Open Monumentendag.
- Activiteitenprogramma met o.a. een maandelijks rondleiding op de Zaanse Schans.
- Rondleidingen door oud-medewerkers Verkade.
- Lezingen en films over de Zaanstreek.

Activiteiten voor (groot)ouders en kinderen.

- Elementen in de vaste presentatie die herkenbaar zijn aan de sticker met het groene handje.
- Familieprogramma op een vaste (zon)dag en een vaste tijd.
- Kijk- en wegwijzers.
- Touchscreens met filmpjes, spellen e.d. in het Verkade Paviljoen.
- Verkade Paviljoen activiteiten zoals **'Maak je eigen wikkel'**.
- Theatrale rondleidingen voor kinderen in het Verkade Paviljoen
- Kinderatelier.
- Activiteiten in de schoolvakanties.

De band met de bestaande bezoekersgroepen wordt versterkt door het jaarlijks organiseren van lezingen, filmvoorstellingen en cursussen voor volwassenen, waarbij regelmatig zal worden samengewerkt met andere culturele instellingen. Landelijk is o.a. de Vrije Academie (cursussen kunstgeschiedenis) een partner.

Doelstellingen 2009

- Het ontwikkelen van programma's voor de genoemde doelgroepen.
- Aansluiten bij landelijke evenementen als Museumweekend en Open Monumentendag.
- Het organiseren van vakantieactiviteiten voor kinderen.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het uitvoeren en evalueren van de ontwikkelde programma's.
- Het op basis van de evaluatie bijstellen van de programma's.
- Aansluiten bij landelijke evenementen als Museumweekend en Open Monumentendag.
- Weekendrondleidingen bij diverse tentoonstellingen/thema's.

- Themadag/familieprogramma (voor- en najaar).
- Het organiseren van vakantieactiviteiten voor kinderen.

7. PUBLIC RELATIONS, MARKETING & COMMUNICATIE

7.1. Marketing

Het aanbod van het Zaanse Museum zal ook in de toekomst steeds worden getoetst aan de vraag vanuit de markt. Marktontwikkelingen worden gevolgd, opdat in combinatie met eventuele nieuwe technieken kan worden ingespeeld op behoeftes. Het marketingplan voor de periode 2010-2012 wordt in 2009 opgesteld. Intussen zullen wij alle inspanningen die zijn vastgelegd in het marketingactieplan Verkade Paviljoen uitvoeren om bruikbaarheid ervan voor de periode 2010-2012 te testen. Hiervoor zetten wij de volgende middelen in:

- Tentoonstellingen en presentaties
- Website
- Activiteiten en workshops
- Educatieve pakketten

Persstrategieën worden (meestal) gericht op:

- De schrijvende pers (lokaal, regionaal en landelijk)
- Radio en televisie (lokaal, regionaal en landelijk)

Persmomenten worden geselecteerd. Voorbeelden hiervoor zijn:

- Het inrichten van de presentaties.
- De opening ervan.
- Aan de tentoonstelling gerelateerde (educatieve) activiteiten.
- Lezingen, bijzondere rondleidingen, enzovoort.
- Een belangrijke verwerving (door aankoop, schenking of legaat).
- Een belangrijke restauratie.
- Ontvangsten van bijzondere groepen.
- Het organiseren van een groepsbezoek voor cultuur- en toeristische pers.

Om voor onze activiteiten de nodige aandacht te krijgen gebruiken we de volgende communicatiemiddelen:

- Free publicity door persberichten en persmappen met inhoudelijke informatie inclusief beelden van de tentoonstelling en objecten met bijschriften
- Affiches die zowel lokaal, regionaal en landelijk worden verspreid door een gerichte mailing naar culturele locaties in de Randstad, VVV's landelijk, via collega-musea en verschillende locaties in stad, regio en land.

- Flyers bij tentoonstellingen.
- Vermeldingen in nagenoeg alle beschikbare 'agenda's' (budget-afhankelijk)
- Advertenties in landelijke dagbladen en doelgroepgerichte bladen (budget-afhankelijk)
- Informatie via de websites.
- Vermeldingen van de tentoonstellingen op andere websites met informatie over musea, zoals www.museum.nl, www.kunstbeeld.nl, www.galleries.nl.

Doelstellingen 2009

- Uitvoering van het Verkade Paviljoen marketingactieplan 2008/2009.
- Vermarkten van het Zaans Museum.
- Opstellen van een PR- en marketingplan voor de periode 2010 -2012.

Doelstelling 2010 en verder

- Het uitvoeren van het PR- en marketingplan 2010 -2012.

7.2. Website

Met de komst van het Verkade Paviljoen is voor veel bezoekers de website het belangrijkste informatiekanaal over onze activiteiten. Voor het Zaans Museum is het een belangrijk instrument omdat zij (potentiële) bezoekers hiermee op een relatief goedkope wijze van de meest actuele informatie kan voorzien en zo tot (meer) bezoek verleiden.

De huidige Zaans Museum website wordt uitgebreid met een link naar de speciale website voor het Verkade Paviljoen. Deze nieuwe website wordt gebruikt als extra toevoeging van de museumbeleving in plaats van een online folder.

Doelstellingen 2009

- Het update houden (zowel inhoudelijk, fysiek en technisch) van de website www.zaansmuseum.nl en www.verkadepaviljoen.nl.
-

Doelstelling 2010 en verder

- Het update houden (zowel inhoudelijk, fysiek en technisch) van de websites.

8. SAMENWERKING

Het Zaans Museum werkt op diverse terreinen samen met museale en gemeentelijke instellingen; lokaal, regionaal, provinciaal en nationaal.

8.1. Cultuurpartners

Partnerschap

Rabobank is vanaf 1 november 2008 voor 5 jaar de partner van het Zaans Museum. Daarnaast heeft het Zaans Museum afspraken gemaakt met het Noord Hollands Dagblad over adverteren en biedt het vanaf 2009 zijn diensten als mediapartner aan. Verder streeft het Zaans Museum nauwe(re) banden aan te gaan met:

Plaatselijk

Gemeente Zaanstad

Vereniging Zaans Erfgoed

Stichting Kalverpolder

Vereniging Zaanse Molen

Kunstcentrum Zaanstad

Zaantheater

Bibliotheek

Filmhuis

Onderwijs

Project First in Food

Fluxus

Technocentrum

Lokale musea

Provinciaal

Cultureel erfgoed Noord Holland

Noord-Hollands Dagblad als mediapartner

Landelijk

Museumvereniging

Vrije Academie

Doelstellingen 2009

- Het realiseren van een plan van aanpak tot samenwerking met culturele en toeristische organisaties.
- Het onderzoeken van mogelijkheden tot uitbreiding van het aantal partners.
- Het maken van een voorstel voor gezamenlijke activiteiten met culturele instellingen.
- Het (mede) ontwikkelen van de cursus Vrije Academie.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het realiseren van een plan van aanpak tot samenwerking met culturele en toeristische organisaties.
- Het onderzoeken van mogelijkheden tot uitbreiding van het aantal partners.
- Het maken van een voorstel voor gezamenlijke activiteiten met culturele instellingen
- Het (mede) ontwikkelen van de cursus Vrije Academie.

8.2. toeristische partners

Ook op het vlak van toerisme en promotie wil het Zaanse Museum intensiever gaan samenwerken. Doel is het aanbieden van een aantrekkelijk aanbod om daarmee mensen over de streek te trekken om Zaanstad, de Zaanse Schans en het Zaanse Museum te bezoeken. Arrangementen in samenwerking met partners, zoals de ondernemers op de Zaanse Schans, touroperators, ATCB, Artifex, Artra en lokale musea kunnen op verschillende niveaus worden samengesteld.

Doelstellingen 2009 en verder

- Onderzoek naar de mogelijkheden van samenwerken, zowel inhoudelijk als financieel.
- Het vervolgens realiseren van deze mogelijkheden.

8.3. De Stichting Vrienden Zaanse Museum

De Stichting Vrienden Zaanse Museum (SVZM) is opgericht in 1998. De SVZM telt circa 130 leden die uitnodigingen ontvangen voor openingen van tentoonstellingen en de Nieuwsbrief Zaanse Schans. Daarnaast zijn er speciale evenementen en zullen er reizen worden georganiseerd naar andere musea. 'Vrienden' hebben gratis toegang tot het Zaanse Museum. De Stichting gaat samen met de Vrienden van het Verkade Museum (SVVM) in 2009 activiteiten organiseren zoals lezingen en excursies en geeft financiële steun bij het aankopen van museumvoorwerpen. Daarnaast telt de Stichting een aantal enthousiaste vrijwilligers die meewerken aan de activiteiten van het museum.

De Stichting heeft zich voorgenomen het ledental de komende jaren aanzienlijk uit te breiden c.q. te verjongen; het Zaans Museum zal hierin actief participeren. De komst van het Verkade Paviljoen biedt kansen.

Doelstellingen 2009

- Het (mede) organiseren van activiteiten voor de leden van de SVZM & SVVM.
- Het meedenken over en meewerken aan de uitbreiding c.q. verjonging van het ledental van de Stichting Vrienden Zaans Museum en Verkade.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het (mede) organiseren van activiteiten voor de leden van de SVZM & SVVM.
- Het meedenken over en meewerken aan de uitbreiding c.q. verjonging van het ledental van de Stichting Vrienden Zaans Museum en Verkade.

8.4. De oud-medewerkers Verkade

In 2009 ging het programma rond het Verkade Paviljoen van start. Gevraagd werd of oud-Verkademedewerkers samen met het museum een aantal malen per jaar oud-medewerkers en belangstellenden te ontvangen en met hen een rondgang door het Verkade Paviljoen te maken. Vele herinneringen zullen naar boven komen en verhalen zullen de ronde doen. Zo zal er een Verkade-club ontstaan. Het doel is om de oud-medewerkers op andere fronten actief bij het museum te betrekken.

Doelstelling 2009

- Het onderzoek naar sociale programma's voor oud-werknemers van Verkade.
-

Doelstelling 2010 en verder

- Het doorontwikkelen en uitvoeren van het (activiteiten-)programma

9. COMMERCIELE DIENSTVERLENING

Om daadwerkelijk een kwalitatief goede ontmoetingsplek te realiseren waar mensen graag komen heeft het Zaans Museum een Museumcafé ontwikkeld dat bijdraagt aan de kwaliteit van het museumbezoek, en waar nieuw publiek van de Zaanse Schans het museum leert kennen.

9.1. Museumcafé

Het Zaans Museum wil het aanbod in het Museumcafé afstemmen op het aanbod in het museum. Verkade koek- en chocolade zijn hier prominent aanwezig. Er worden arrangementen voor de groeps- en zakelijke markten ontwikkeld en het aanbod wordt ook afgestemd op het individueel publiek. Op die manier kan de horeca bijdragen aan de kwaliteit van het museumbezoek. Een verhoging van de omzet is dan een logisch resultaat.

Doelstellingen 2009

- Het onderzoeken van de juiste organisatievorm voor het museumcafé.
- Het ontwikkelen van samenwerkingsprojecten met derden.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het uitvoeren van samenwerkingsprojecten met derden.
- Het bedenken van nieuwe samenwerkingsprojecten in lijn met overige activiteiten.

9.2. Museumwinkel

De museumwinkel ging in 2009 voor het eerst draaien in een aparte ruimte, en met een op de doelgroep afgestemd assortiment. De bedoeling is dat de museumwinkel bijdraagt aan het verleiden tot bezoek, maar zeker ook gezien wordt als een leuke plek om te shoppen. Uiteraard blijft het assortiment in lijn met onze visie en activiteiten. Ook de verkoop van specifieke producten op de locatie van het Czaar Peterhuisje wordt hier in meegenomen.

Doelstellingen 2009

- Het onderzoeken van de juiste organisatievorm voor de museumwinkel.
- Het onderhouden van het inrichtingsconcept
- Het (verder) ontwikkelen van het assortiment van de museumwinkel.

Doelstellingen 2010 en verder

- Het waarborgen van de museumwinkel in de museale organisatie
- Het (verder) ontwikkelen van het assortiment van de museumwinkel.

10. KWALITEITSZORG

Voor professionele organisaties is het tegenwoordig onmogelijk om niet met kwaliteitszorg bezig te zijn. Onder kwaliteitszorg verstaan wij het geheel van activiteiten dat ondernomen wordt om de kwaliteit van de producten en diensten te onderzoeken, te waarborgen en/of te verbeteren en openbaar te maken. Kwaliteitszorg heeft dus meerdere functies, die vaak gelijktijdig spelen. De belangrijkste zijn:

- Verantwoording afleggen.
- Communicatie over de kwaliteit met alle bij de instelling betrokken personen en groepen.
- Verbetering.
- Het tijdig signaleren van zwakke plekken.

Het Zaans Museum ziet kwaliteitszorg als een vanzelfsprekendheid binnen de organisatie. Evalueren van activiteiten, opleiden van medewerkers en attent blijven op ontwikkelingen in veiligheidszorg en preventie horen tot de 'reguliere' taken van de musea.

Het Zaans Museum neemt deel aan een netwerk veiligheidszorg, georganiseerd door Cultureel Erfgoed Noord-Holland. Tevens heeft het Zaans Museum in 2008 een subsidie ontvangen van de Mondriaan Stichting voor het laten uitvoeren van een risicoanalyse en evaluatie. Deze evaluatie zal onderdeel zijn van een integraal plan Veiligheidszorg voor het Zaans Museum en de externe locaties, dat in 2009 wordt voltooid en jaarlijks zal worden bijgehouden.

Het Nederlandse Museumregister

Nederland kent geen museumwet en de titel Museum is dan ook niet beschermd. Om de kwaliteit van de museale branche zichtbaar te maken, te bewaken en te verbeteren is in 2001 het Nederlandse Museumregister opgericht.

Musea die in het Nederlandse Museumregister willen worden opgenomen, moeten voldoen aan een hele reeks van eisen, zoals het bezitten van een stabiele financiële basis, het beschikken over een op schrift gesteld beleidsplan, het beschikken over een collectieregistratie, het zorgdragen voor het behoud van de collectie, het (laten) doen van onderzoek naar de collectie, het beschikken over basisvoorzieningen voor het publiek en *last but not least*, het beschikken over gekwalificeerde medewerkers.

De status van geregistreerd museum schept vertrouwen tegenover derden. Het museum heeft aangetoond dat het zijn verantwoordelijkheid als beheerder van het culturele erfgoed serieus neemt. Geregistreerde musea weten wat zij aan elkaar hebben en wat zij voor elkaar kunnen

betekenen. Op die manier worden de onderlinge samenwerking en het bruikleenverkeer gestimuleerd. Particulieren die iets willen schenken, legateren of in bruikleen geven, weten dat een geregistreerd museum er op verantwoorde wijze mee zal omgaan. Bezoekers mogen verwachten dat geregistreerde musea beschikken over een aantal basisvoorzieningen voor het publiek. IN 2005 is het Zaans Museum herijkt, zoals dat ook in 2010 zal gebeuren.

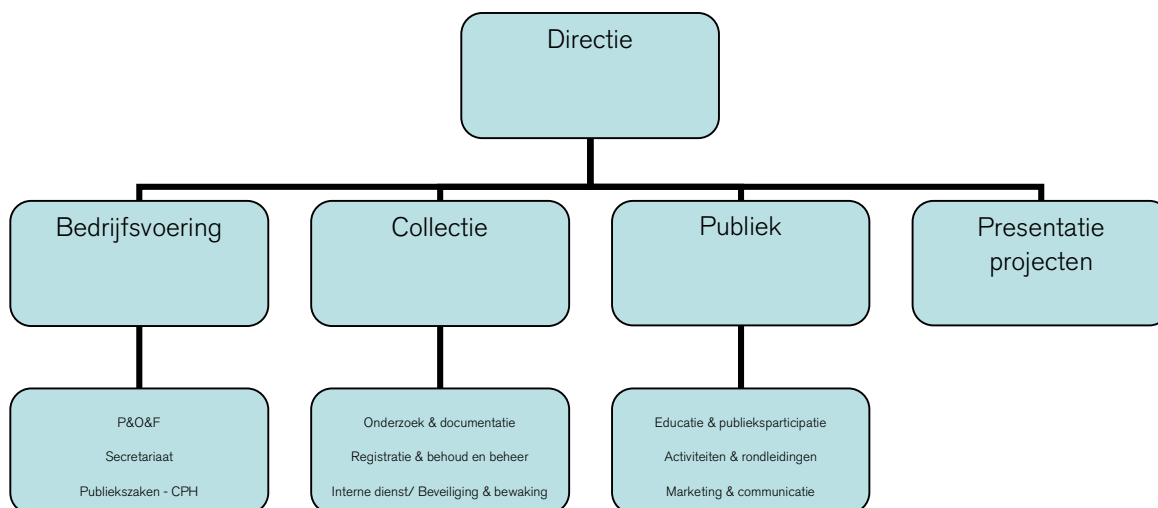
Doelstellingen 2010 en verder

- Herijking van het Zaans Museum als geregistreerde musea.
- Het gebruiken van de registratie ter verbetering van de bedrijfsvoering van het Zaans Museum.

11. INTERNE ORGANISATIE

11.1. De organisatie

Het organogram

11.2. Een uitleg bij de onderdelen van de organisatie

Directie

De directie Zaans Museum is eindverantwoordelijk voor de gehele organisatie en de relatie met zijn belanghebbenden. De directeur bepaalt het gezicht naar buiten en is primair inhoudelijk georiënteerd (afdeling Publiek en Presentatie).

Bedrijfsvoering

De afdeling Bedrijfsvoering is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid ter zake. Dit betekent onder meer dat deze afdeling vooral de afdelingen Collectie en Publiek ondersteunt en adviseert. De opdracht is dus enerzijds die van een expertisecentrum en anderzijds het ontlasten van het management. Deze afdeling is niet verantwoordelijk voor de ontwikkeling van beleid, maar wel voor het binnen de kaders (helpen) uitvoeren van het beleid en vanuit de praktijk feedback geven op het beleid.

Voorts onderhoudt deze afdeling de zakelijke relatie met de exploitatie van het Czaar Peterhuisje, de horeca en heeft de zakelijke aspecten van de winkel, zoals de verkoop en voorraadbeheer, onder zijn hoede. De uitvoering van de commerciële dienstverlening van zowel de Zaanse

Schans als het Zaanse Museum en het verzorgen van de arrangementen, de verkoop en boekingen maken hiervan onderdeel uit.

De afdeling fungeert daarnaast als secretariaat van het managementteam en verzorgt alle financiële zaken, waaronder de kassa's van het museum. Het hoofd bedrijfsvoering stuurt deze afdeling rechtstreeks aan met ondersteuning van een coördinator Publiekszaken.

Collectie

De afdeling is verantwoordelijk voor het collectiebeleid, het bewerken, het conserveren, het restaureren en het administratief beheren van de collectie op diverse locaties. Ook voor het toegankelijk maken en houden van de documentatie (bibliotheek).

Een andere taak van de afdeling Collectie is het doen (uitvoeren) van onderzoek ten behoeve van presentaties en publicaties. De afdeling is daarmee ook verantwoordelijk voor de inhoudelijke correctheid van alle publieksgerichte producten van het museum.

Interne dienst

De Interne Dienst valt onder de afdeling Collectie. De belangrijkste taken zijn:

- Het organiseren en realiseren van de beveiliging en bewaking van het museum (mensen en objecten), waaronder het correct afhandelen van alle alarmmeldingen en het verzorgen van het sleutelbeheer.
- Het organiseren van de bedrijfshulpverlening.
- Het organiseren van een optimale huisvesting en de beheersing en optimalisering van de technische aspecten van het museum.
- De technische en logistieke ondersteuning van de museale activiteiten, zoals:
 - de inrichting en verlichting van tijdelijke tentoonstellingen en de vaste presentaties.
 - onderhouden, controleren en in- en uitschakelen van multimedia.
 - Onderhoud en controle van klimaatsapparatuur.

Publiek en Presentatie

Presentatie en tentoonstellingen

Vanwege de betrokkenheid van alle onderdelen van de organisatie bij presentaties en tentoonstellingen worden deze niet geïsoleerd binnen de afdeling Publiek. Het gehele presentatie- en tentoonstellingspakket wordt daarom projectmatig vormgegeven.

Het opzetten van projecten wordt in het managementteam besproken en besloten. In de besluitvorming zal expliciet ook aandacht gegeven worden aan een goede rolverdeling tussen opdrachtgever en projectleider.

Educatie & publieksparticipatie

Deze afdeling is verantwoordelijk voor het verzorgen van educatieve programma's voor individuele bezoekers, groepen en onderwijs. Daarnaast ontwikkelt en verzorgt zij de publieksbegeleiding en het activiteitenprogramma. Tevens stuurt zij de museumdocenten en vrijwilligers aan.

Marketing, PR & Communicatie

De taak van deze afdeling is het onderhouden van de communicatie met de omgeving van het museum, via voorlichting, public relations, marketing en educatie. Voorts worden er adviezen t.a.v. de merchandising gegeven.

Een nieuwe visie op het Zaaans Museum

De uitbreiding van het Zaaans Museum met het Verkadepaviljoen was voor de organisatie het aangewezen moment om zich te bezinnen op het nieuwe museale product dat door deze groei ontstaat. Uit een aantal in potentie zeer interessante opties koos het ZM resoluut voor een profiel waarin kennis en innovatie centraal staan. Het Zaaans Museum wil in de nieuwe opzet het kloppende hart zijn van deze regio die zich zo sterk profileert als een van de oudste industriegebieden van Europa.

Kennis en innovatie

Ook tegenwoordig wordt de Zaanstreek gekenmerkt door een grote concentratie van uiteenlopende takken van industrie. Uit de oude nijverheid die zich toespitste op scheepsbouw en verwerking van grondstoffen ontwikkelde zich de huidige hypermoderne industriële bedrijvigheid. Innovatie is daarbij altijd het sleutelwoord geweest.

De gemeente Zaanstad voert nu weer een actief beleid om samen met bedrijfsleven en onderwijs innovatie te stimuleren. Uiteraard is dat van eminent belang voor de toekomst van de regio. Voor het Zaaans Museum is 'kennis en innovatie' daarom een ideaal thema om bij aan te sluiten. Geen heden zonder het verleden. Zonder ingenieuze uitvindingen, zonder de voortdurende verbetering van bestaande productiewijzen en zonder een zeer specifiek sociaal-cultureel klimaat zou de Zaanstreek nooit zijn uitgroeid tot een van de belangrijkste industriegebieden in het verleden en heden. Het museum zou zichzelf ook verloochenen als ze met haar prachtige collectie het verleden niet zou laten herleven om een zo compleet mogelijk beeld van deze spannende regio te geven.

Door "kennis en innovatie" te kiezen als centraal introductiethema voor het museum worden tal van losse motieven samengevoegd tot een logisch geheel. Een dergelijke strategie speelt bewust in op de essentie van de Zaanstreek: het industriegebied dat dankzij niet aflatende vernieuwingsdrang wereldfaam verwierf. De keuze van dit introductiethema geeft bestaansrecht aan een museaal informatiecentrum in een modern gebouw waar verleden en toekomst van de Zaanstreek samenkomen.

Een toekomstperspectief voor het Zaaans Museum

De ontwikkeling van het Zaaans Museum tot een levendig informatiecentrum heeft zich op organische wijze voltrokken. De aanbesteding van het moderne museumgebouw waarin de Zaanse

nostalgie een eigentijdse behuizing kreeg, was de eerste en gedurfde stap. De inrichting van het museum als warenhuis van herinneringen was een esthetische keuze die veel bijval oogstte onder creatieve buitenstaanders en collega's uit de museumwereld. Daarnaast moest natuurlijk ook rekening worden gehouden met de verwachtingen van bewoners van de betrokken regio zelf. Dat was geen eenvoudige opgave, ook al gezien de talloze verenigingen en stichtingen, kleine en grotere musea in de streek die zich ook allemaal bezighouden met deelaspecten van de Zaanse geschiedenis en cultuur. Sinds 1994 werden talrijke initiatieven ontwikkeld om gelijke tred te houden met de dynamiek in de regio zelf. Eén van de nieuwste ontwikkelingen is de toenemende aandacht voor de Zaanstreek als (pre)-industriële regio. De Zaanse Schans is vorig jaar door de European Routes of Industrial Heritage uitgeroepen tot ankerpunt van het industriële erfgoed. Dankzij deze kwalificatie is de Schans nu opgenomen in nationale en internationale erfgoedroutes. Industrieel erfgoed is pas sinds kort een algemeen geaccepteerde en gewaardeerde erfgoedbron met een enorme potentie aan aandacht en bezoekers. En de Zaanstreek staat vol met industrieel erfgoed!

Dergelijke ontwikkelingen voerden tot de logische conclusie dat met het oog op een levensvatbare toekomst ook het Zaanse Museum zich nog duidelijker kan en moet profileren. Intern werd in het museum al enkele jaren een toenemende nadruk gelegd op het thema Industrie. Met tentoonstellingen over Hout, Papier en de Fabriek, maar vooral met het onderbrengen van de Verkadecollectie in het museum wordt heel concreet ingespeeld op die nieuwe aandacht voor het industriële erfgoed.

De collectie van het Zaanse Museum bestaat uit objecten die te maken hebben met de Zaanse sociale, culturele en industriële geschiedenis. Al deze objecten stammen uit een verleden dat zo nauw verweven is met de menselijke nijverheid in het gebied. Naast de emotionele en culturele aspecten heeft de collectie dus wel degelijk ook een industriële erfgoedwaarde. De portretten van bekende en onbekende Zaanse ondernemers zijn allemaal te herleiden tot een bedrijf, of een familie die in een of andere tak van nijverheid werkzaam was. Het opgestelde huisraad behoorde ooit tot de bazen en hun knechten; de enorme maritieme collectie onderstreept het belang van de aanvoerhaven; pre-industriële collecties hebben betrekking op de diverse soorten molens en de bijbehorende nevenwerkzaamheden; een andere mooie collectie belicht 20^e-eeuwse Zaanse bedrijven. Verhalen over bijvoorbeeld het koopmanshuis, thuiswerken, de balkenhaven, de socialistische gezindheid, de uitvinding van de krukas kunnen dankzij de Zaanse Museumcollectie aanschouwelijk worden gemaakt.

Een virtuele wandeling door het nieuwe Zaanse Museum levert de volgende korte impressie op: Ontvangst in een gemoderniseerd entreegebied waar ruimte is voor groepen toeristen. Een prettig café en een mooie winkel completeren de ontvangst. De bezoeker krijgt vervolgens de

keus een authentieke fabriek te bezoeken, de Zaanse Schans op te gaan of via het technolaboratorium naar verdiepings-tentoonstellingen over Zaanse thema's te gaan.

In hetzelfde gebouw bevinden zich op de bovenste twee verdiepingen mooie ruimtes voor tijdelijke tentoonstellingen waar thema's als beeldende kunst en andere industriële onderwerpen aan bod komen.

Op de Zaanse Schans wordt de huisvesting van de Zaankanters (bazen en knechten) gepresenteerd in een pre-industrieel landschapspark met een groot aantal werkende industriemolens. In het Zaanse Museum worden, naast andere thema's (de haven, de scheepsbouw, de Zaanse mentaliteit en het landschap), de thema's Wonen en Werken in het juiste perspectief geplaatst.

Met het oog op de toekomst kunnen bezoekers, vooral scholieren en studenten, in het techniekcentrum kennis en vaardigheden opdoen gericht op innovaties in verschillende industriële sectoren als food en verpakking. Dit laboratorium is de introductie van het Zaanse Museum; hier kan men spelenderwijs kennis opdoen over productieprocessen. Er wordt geëxperimenteerd en gezocht naar innovaties. Creativiteit staat hier centraal. In een museaal technolaboratorium moeten de mogelijkheden onbegrensd zijn en moet men zich vrij voelen om zichzelf te overtreffen.

Het Zaanse Museum probeert de bezoeker aan te spreken in een hem vertrouwde taal: spelenderwijs zal hij vaardigheden opdoen volgens de methoden van de huidige kennismaatschappij. Vanuit dit uitgangspunt voert het museum de bezoeker steeds een stapje verder terug de tijd in. Hoe is de Zaanstreek industriegebied geworden? Welke grondstoffen waren bepalend? Vanwaar die specialisatie in de voedingsindustrie? Wat was de logica van de afgeleide producten? Het landschap, de mentaliteit van de bewoners, het water, de haven de scheepswerven, de nabijheid van Amsterdam, de uitvinding van de zaagmolen door Cornelis van Uitgeest. Alles valt zo op zijn plaats.

Verkadepaviljoen

In deze creatieve, innovatieve ontmoetingsplaats van verleden, heden en toekomst, herleeft het industriële verleden in de vorm van een museale presentatie van één van de belangrijkste Zaanse foodbedrijven: Verkade

De bedrijfsgeschiedenis van Verkade leert hoe belangrijk de rol van het laboratorium in het bedrijf was. Alles draait om er om kennis en innovaties: weet wat je maakt, ken je ingrediënten en experimenteer met je mogelijkheden. De Verkades waren er meesters in. Ook door de nadruk die de huidige beheerders van de collectie leggen op de productietechniek is het heel logisch

om dit facet een van de hoogtepunten van de presentatie te maken. De successtory van Verkade wordt daarmee een toonbeeld voor andere topbedrijven uit de streek.

Een permanente publiekstentoonstelling van de Verkadecollectie vraagt vooral om duiding van het getoonde. Het Zaanse Museum is de plek bij uitstek waar de Zaanse industrie in zijn sociaal-culturele context wordt geplaatst. Voor de unieke Verkadecollectie is een paviljoen in het Zaanse Museum in dat opzicht ongetwijfeld de meest ideale behuizing.

Zaanse Schans

In de Zaanstreek kan het verleden op talloze plekken beleefd worden. Verscheidene musea en verenigingen houden zich met dat Zaanse verleden bezig. De concentratie daarvan bevindt zich op de Zaanse Schans, waar naast het Zaanse Museum ook het Bakkerijmuseum, het Noorderhuis, het Uurwerkmuseum en de molens te bezichtigen zijn. De Zaanse Schans is opgezet als woon- en werkbuurt volgens de oude Zaanse principes waarbij de kooplieden (de bazen) langs de dijk wonen en de arbeiders langs de dwarsloten. In dat woongebied is de werkomgeving geïntegreerd door de aanwezigheid van pakhuizen, schuren en vooral in de molens. Bijgevolg is er een buurt ontstaan waar de voor de Zaanstreek zo kenmerkende verwevenheid tussen wonen en werken te zien en beleven valt. Door de grote toeloop van toeristen leeft en bruist het gebied.

Het wonen in de Zaanstreek en het werken in het pre-industriële tijdperk wordt in de Zaanstreek *in situ* getoond op de Zaanse Schans, in het molenmuseum, in het Honig Breethuis en in zekere zin ook in het Czaar Peterhuisje. De tentoonstelling over leven en werken in het decor van een operationele fabriek is echter uniek. En dat kan alleen in het Zaanse Museum. En het is vooral deze uniekheid die bezoekers uit de regio naar het Zaanse Museum en de Verkadecollectie zal trekken. Wie anders dan zij hebben een binding met de unieke, authentieke Zaanse aspecten van de huidige industrie in hun regio?

Vanzelfsprekend is voor deze nieuwe visie op het totaalproduct ZM/ZS/Verkade de steun van alle betrokkenen onontbeerlijk:

Voor een Zaanse Museum waar kennis en innovatie centraal staan; waar de Zaanse industrie en het wonen in deze oude industriële regio geduid worden; waar in een echt werkende en bruisende museumbuurt het wonen en werken in het pre-industriële tijdperk levensecht wordt geïllustreerd.